

Minder bekende of verdwenen locaties in Gent: Groentemarkt

DE GROTE (EN DE KLEINE) STEUR

Daniël Van Ryssel

De Groentemarkt was vroeger vismarkt, wat de naam van het hier besproken huis aan die markt verklaart. Pas sedert de 18de eeuw werden er groenten verkocht, een nu al weer bijna verdwenen bedrijvigheid. Reeds in 1400 werd het huis De Steur op de vismarkt vermeld. Kort nadien was er sprake van den Groten Steur. Dus moest er ook een Kleine Steur hebben bestaan... en inderdaad komt de helft van het gebouw in oude geschriften onder die benaming voor: 'Huus ende stede... staende voorhoofde ande Vischmaert deser stede, wijlen ghenaeemt den Cleenen Stuer, thuus ghenaeemt den Grooten Stuer staende ter eendere ende den... huuse ghenaeemt de Rebbe ter andere zijde'. Tot op heden werd het huis herhaaldelijk opgesplitst en herenigd onder verschillende eigenaars. Een van de bewoners was Jacop de Ketelboetere, vleeshouwer-visverkoper. Hij was in 1448 de milde schenker van de muurschildering in de voormalige kapel van het Groot Vleeshuis.

De oorspronkelijke houten gevel werd in 1663-1667 met een stads subsidie van 16 pond 'Vlaems' in steen herbouwd. De uitstalling van koopwaar in open lucht geschiedde met een neerslaand luik, terwijl het opslaand luik tot beschutting diende. In 1884 werden enige veranderingen aan de gevel aangebracht door de toenmalige eigenaar, de oudheidliefhebber E. Lacquet-Verlent, die het huis zoveel mogelijk liet terugbrengen tot zijn oorspronkelijke staat.

De gevel van de Grote Steur is een 17de-eeuwse trapgevel opgetrokken in bak- en kalkzandsteen (witsteen) met drie bouwlagen en een zadeldak. Het gebouw fungeerde vermoedelijk aldoor als handelspand(en). Van de oorspronkelijke 17de eeuwse winkelpui werden bij de restauratie in 1981 sporen teruggevonden. De begane grond is totaal gewijzigd. Op de eerste en de gelijkaardige

Afb. 1. De Grote en de Kleine Steur, nog herkenbaar als handelspanden aan de twee winkeldeuren en niet minder dan vijf verlaagde vensters, waarlangs goederen konden opgehesen worden (foto vermoedelijk genomen in de 19de eeuw, Stadsarchief Gent verzameling SCMS nr. 2013).

Afb. 2. Hetzelfde huis met de gevelborden (reclame voor parasols en wandelstokken) aan de gevelhelft (foto 1940, nr. 2034 in SCMS, Stadsarchief Gent). Anno 2019 wordt deze commerciële traditie ook in andere huizen in dezelfde gevelrij verdergezet met afgrijselijke reclame voor toeristische 'Belgian chocolate' en dergelijke.

tweede verdieping zag men vóór de verbouwing van 1884 diverse raamtypes: kruiskozijsen (vier venstervlakken gevat in ‘witsteen’), rechthoekige ramen met gekoppeld bovenlicht, dienstig als laad- en losopening (hijsbalkgat boven de datumsteen) en kloosterkozijsen (twee venstervlakken). Een gevelsteen met een steur versiert de borstwering van het middendeel tussen de verdiepingen. Op de tweede verdieping was een gevelsteen met opschrift ‘Dit is den Grooten Steur’ ingewerkt. Een groot rechthoekig zolderraam maakte het mogelijk goederen op te hijsen om te stapelen op de zolderruimte. De trapgevel wordt doorbroken door een oculus (ronde of ovale vensteropening) met krulwerk en witstenen omlijsting en een houten luik ter hoogte van de vlieringzolder.

Het volledige gebouw is onderkelderd. Een zuilenrij loopt in de as van het gebouw van de voor- naar de achtergevel. Het keldergewelf bestaat uit twee naast elkaar in de lengte-as van het gebouw lopende tongewelven. De scheidingsmuren werden later, bij de splitsing van het gebouw, aangebracht. Bij de vernieuwing van de winkel werden alle recent aangebrachte wand- en plafondbekledingen gesloopt. Hierdoor is een 19de eeuws bepleisterd plafond zichtbaar geworden. Belangrijker waren de moer- en kinderbalken, die onder het ontleisterd plafond zichtbaar werden. Een ervan werd vermoedelijk bij de verbouwing van houten tot stenen gevel aangebracht.

De laatste restauratie van het gebouw werd gepland in 1977. Vanwege het stadsbestuur werd er aangedrongen op een restauratie in samenwerking met de eigenaar van de andere helft van het gebouw, maar er kon geen overeenstemming bereikt worden om gezamenlijk de gevel te restaureren. In 1981 werd het werk aan De Grote Steur aangevat. Toen dat in 1982 voltooid was, was het wel zielig en triest driekwart van het gebouw gerestaureerd te zien, en een kwart niet. Dat probleem is ondertussen opgelost. Ook het kleiner deel is gerestaureerd. Ze dragen ieder een gevelsteen met als data respectievelijk 1982 en 1992. De Grote Steur is dus opnieuw ‘het sieraad geworden van de Groenselmarkt’ zoals Frans De Potter meer dan honderd jaar geleden schreef.

Naschrift redactie:

In het Middelnederlands werden verlengingen van klinkers meestal aangeduid door er een e aan toe te voegen. Zo bv. straet. In België werd die schrijfwijze behouden in familienamen: Vander Straeten, Goetghebuer, Cloet. De oude schrijfwijze ‘stuer’ duidt er op dat de visnaam als ‘stuur’ uitgesproken werd, zoals nu nog het geval is. Voor de verstaanbaarheid gebruiken we hier de schrijfwijze ‘steur’, behalve in de citaten. In Gent was er bij het Anseelepleintje

nog een huis dat die naam droeg, maar dat had niets te maken met vishandel, wel met een van de vele zonderlinge mirakelen die aan de Merovingische volksheilige Amelberga toegeschreven werden (zie Van Mensen en Dingen, 2017, jg 15 nr. 3, p. 14-26).

Literatuur

De Potter, F. (1884). *Gent van den oudsten tijd tot heden*, deel 2, p. 353-354.

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Stad Gent. Deel 4 na, 1976.

Everaert, G. (1982). De Grote Steur - Groentenmarkt, *In: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, jg. 6, nr. 2, p. 37-44.

Maak reclame voor GT!

*Ghendtsche Tydinghen is veel te weinig bekend.
Zelfs mensen die zich bijzonder interesseren aan onze stad weten dikwijls niet dat dit tijdschrift bestaat...
En nochtans: voor wie een woordje wil meepraten over de Gentse geschiedenis is GT een absolute must.*

*Spreek ze er over aan. Verwijs hen naar de website.
Geef hen een oud nummer te lezen
of bezorg ons hun adres en we steken meteen een gratis proefnummer in hun bus.*

Mond aan mond reclame is de beste publiciteit!